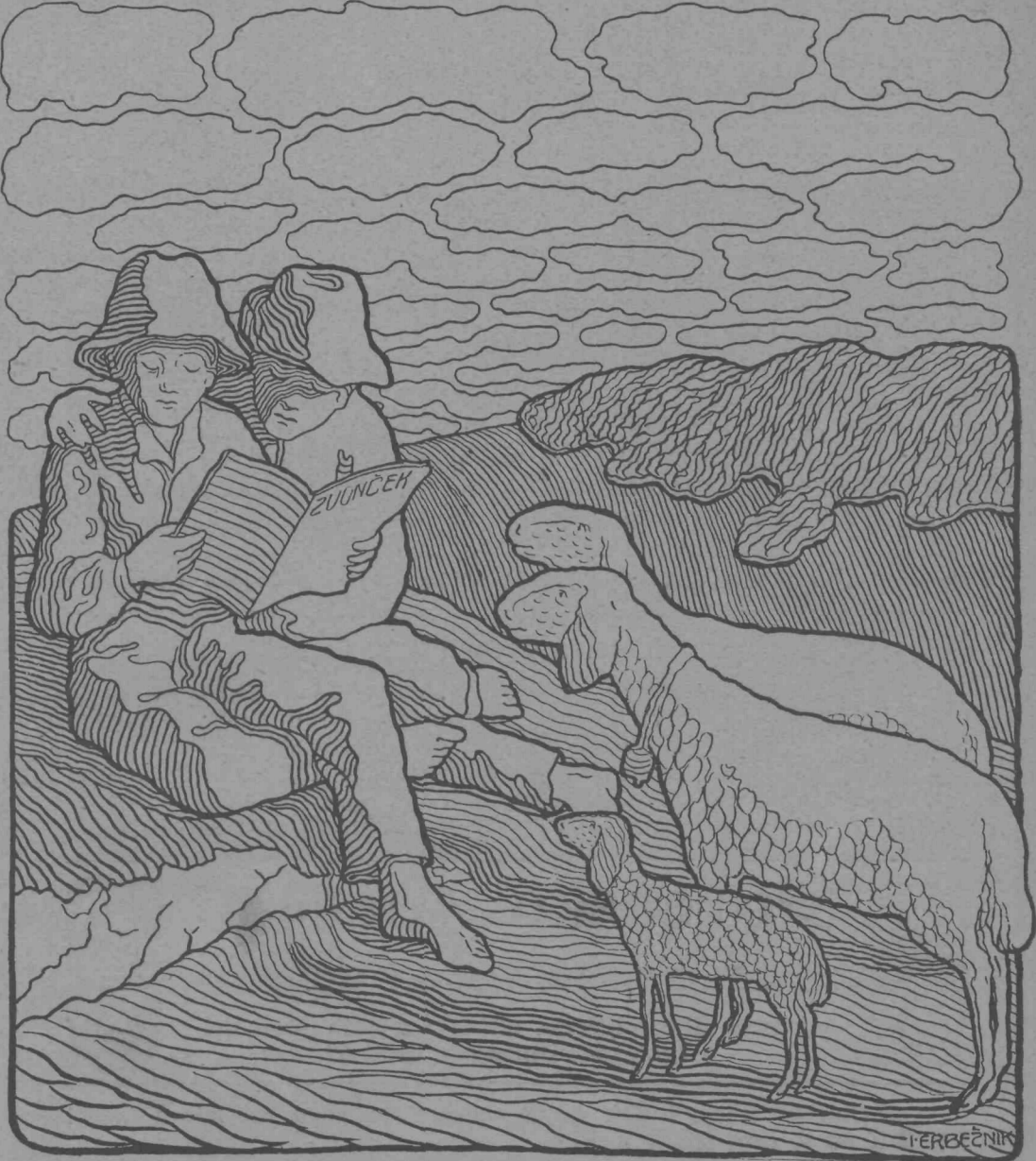

ZUONČEK

LIST S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO

PERBEČNIK

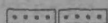
LETO XIV.

PROSINEC 1913.

ŠT. 1.

Vsebina:

1. <i>Branko Brankovič: Sredi polja čisto sama</i>	1
2. <i>Prosinec. Vinjeta</i>	2
3. <i>Ivo Trošt: Junaški jezdec</i>	2
4. <i>Tone Rakovčan: Materi. Pesem</i>	4
5. <i>Slika</i>	5
6. <i>Sorin: Moji prijatelji</i>	6
7. <i>Ivo Trošt: Tečni ogel kruha</i>	7
8. <i>Branko Brankovič: Pozimi. Pesem</i>	8
9. <i>Josip Stare: Slovanska zadruga, pleme in narod</i>	9
10. <i>L. O.: Spomenik cesarice Elizabete v Trstu (s podobo)</i>	12
11. <i>Iva: Mala nagajivka (s podobo)</i>	14
12. <i>Cvetko Gorjančev: Pri slikarju</i>	17
13. <i>Tone Rakovčan: O pravljici. Pesem</i>	19
14. <i>Branko Brankovič: Fantovska pesem. Pesem</i>	19
15. <i>Pouk in zabava: Zastavica v podobah. — Mladi risar. — Kotiček gospoda Doro-</i> <i>poljskega</i>	20—23
<i>V štirinajsto leto</i>	24

Vsak „Zvončekov“ naročnik naj nam za ta novi (XIV.) letnik pridobi vsaj po enega novega naročnika. Novi naročniki naj se takoj zglase na našem upravnishtvu, da nam bo mogoče druge številke XIV. letnika natisniti v zadostnem številu.

Vprašaj se vsak dan: „Ali sem „Zvönčku“ že pridobil novega naročnika“?

Listnica upravnishva.

Prvo številko smo poslali na ogled mnogim šolskim vodstvom, ki še niso „Zvončkovi“ naročniki, pa tudi mnogim zavednim učiteljem in drugim narodnim krogom, ki jih zaman iščemo v knjigi naročnikov. Trdno nadajamo, da se vsi ti naroče na najlepši, najzanimivejši in najbolj priljubljeni slovenski mladinski list in nam vsakdo pridobi vsaj še enega naročnika.

Kdor nam ne bo vrnil I. številke, ga bomo vpisali med naročnike.

Slovensko Abecedo

za ženska ročna dela

priporoča **Milena Kiferle**, učiteljica ženskih ročnih del
v Ljubljani, Dolenjska cesta 21.

„Zvonček“ izhaja 1. dne vsakega meseca ter stane vse leto 5 K, pol leta 2 K 50 h, četrto leta 1 K 25 h.

Izdajatelj, upravnik in odgovoren urednik: **Luka Jelenc**, učitelj v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8.

Rokopise je pošiljati na naslov: **Engelbert Gangl**, učitelj v Idriji.

ZVONČEK

LIST S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO

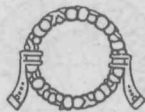

LETO XIV.

UREDIL
ENGELBERT GANGL

1913

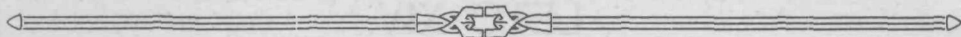
V LJUBLJANI

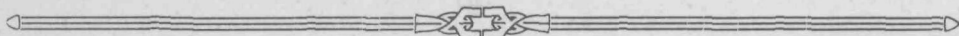
LAST IN ZALOŽBA „ZAVEZE AVSTR. JUGOSLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV“
NATISNILA „UČITELJSKA TISKARNA“

ZVONČEK

LIST S PODOBAMI
ZA SLOVENSKO MLADINO

Vse pravice do spisov, priobčenih v „Zvončku“, se pridržujejo.

VII B 35 986 f

KAZALO.

Pesmi.

	Stran
Sredi polja čisto sama . . . <i>Branko Brankovič</i>	1
Materi. <i>Tone Rakovčan</i>	4
Pozimi. <i>Branko Brankovič</i>	8
O pravliici. <i>Tone Rakovčan</i>	19
Fantovska pesem. <i>Branko Brankovič</i>	19
Voznikove pesmi. <i>Cvetko Gorjančev</i>	25
Očetu. <i>Davorinov</i>	32
Tri ptičke. <i>A. Rapè</i>	32
Pesem o snegu. <i>C. Gorjančev</i>	34
Oj, povejte! <i>Davorinov</i>	36
Zimska pesemca. <i>C. Gorjančev</i>	36
Moj konjič. <i>A. Rapè</i>	40
Zima. <i>Jan Reginov</i>	40
Ubožec! <i>Hinko Medič</i>	40
Zimska burja. <i>Jan Reginov</i>	43
Pomlad se bliža! <i>Fr. Rojec</i>	49
Ali ste jo videli? <i>Davorinov</i>	54
Solnčece na solncu. <i>E. Gangl</i>	54
Nedolžni cvet. <i>Jan Reginov</i>	59
Mamica spijo. <i>C. Gorjančev</i>	59
Velikonočne. <i>Tone Rakovčan</i>	74
Solnce. <i>Fr. Žgur</i>	77
Pri povodnem možu. <i>Davorinov</i>	84
V balonček . . . <i>Tone Rakovčan</i>	84
Naš dedek. <i>Jan Reginov</i>	86
Siroti. <i>C. Gorjančev</i>	91
V noči. <i>Tone Rakovčan</i>	91
Zvezdica. <i>Tone Rakovčan</i>	91
Dihl maja. <i>F. Ločniškar</i>	97
Čez polje vetrček prišel . . . <i>Ivna</i>	102
Deklica žalostnemu ptičku. <i>Vl. Rojec</i>	103
Pomlad. <i>Davorinov</i>	104
Tik in Tak. <i>Fr. Žgur</i>	116
Pesem o tujini. <i>Jan Reginov</i>	121
Kresnice. <i>Davorinov</i>	136
Čele Kula. <i>E. Gangl</i>	145
Pesem. <i>Tone Rakovčan</i>	151

	Stran
Trije žarki. <i>Fr. Žgur</i>	160
Materi. <i>I. L—č</i>	161
Oj, ta vetrček. <i>Davorinov</i>	161
Beg zime. <i>Borisov</i>	161
Sredi polja. <i>Ivna</i>	162
Kosovka devojka. <i>I. Poljanec</i>	169
Oblakom. <i>Davorinov</i>	170
Pozdrav. <i>Borisov</i>	180
Pesem o zemlji. <i>C. Gorjančev</i>	184
Zaklad. <i>Tone Rakovčan</i>	184
Barčici. <i>V. Zaman</i>	184
Z bojnega polja. <i>Davorinov</i>	193
Slepec. <i>V. Selinšek</i>	199
Pesem. <i>Tone Rakovčan</i>	209
Kraljevič Marko. <i>Fr. Žgur</i>	217
Jesenska. <i>Tone Rakovčan</i>	223
Večerna. <i>Tone Rakovčan</i>	227
Kralj Matjaž. <i>Tone Rakovčan</i>	227
Sonet. <i>Davorinov</i>	232
Jesen. <i>Jan Reginov</i>	235
Poslednja pesem. <i>Davorinov</i>	235
Jesenski stihi. <i>Davorinov</i>	241
Neznana bol. <i>Jan Reginov</i>	244
Ciganska. <i>Jan Reginov</i>	260
Zimska. <i>Fran Žgur</i>	265
Kakor ded <i>Davorinov</i>	269
Gozdu. <i>S. P.</i>	272
Hrepenenje. <i>Fran Žgur</i>	280
Nekaj mislim <i>Tone Rakovčan</i>	281
Nadi v album. <i>G. Graščan</i>	283
Popotnik. <i>Tone Rakovčan</i>	283

Pripovedni spisi.

Junaški jezdec. <i>Ivo Trošt</i>	2
Moji prijatelji. <i>Sorin</i>	6
Tečen ogel kruha. <i>Ivo Trošt</i>	7
Mala nagajivka. <i>Iva</i>	14
Pri slikarju. <i>C. Gorjančev</i>	17
Vodna Vila. <i>Ivo Trošt</i>	27, 50
Zakaj je Tonček moral hoditi po berglah. <i>M. Pirc</i>	30
Mlakarjeva Ivka. <i>Tone Rakovčan</i>	35
Čarovnik Med. <i>Tone Rakovčan</i>	37
Kje ste, dnevi veselja? <i>Iva</i>	41
Štirje bogatini, ki so osiroteli. <i>M. Dolinar</i>	53
Dobrota je sirota. <i>Iva</i>	56
Hrast in bor. <i>Iva</i>	56
Špana. <i>C. Gorjančev</i>	62
Marijanove sanje. <i>Iva</i>	64
Kako je Tonček ragljal na Veliki četrtek. <i>M. Pirc</i>	75
Martinčki. <i>Cvetomirski</i>	78
Sraka in jerebica. <i>Rafael Zager</i>	79
Prvi april. <i>Davorinov</i>	85

	Stran
Težak račun. <i>H. Medič</i>	86
Polhi. <i>C. Gorjančev</i>	99
Mačka s smetišča. <i>Drag. Humek</i>	110, 137, 162, 185
Bajka o biserni roži. <i>R. G.</i>	122, 146
V kraljestvu narcisa. <i>Iv. Erbežnik</i>	126
O petelinu, ki je pel, in so ga zaklali. <i>C. Gorjančev</i>	149
Naš angelček je umrl. <i>H.</i>	150
Vijolica. <i>Boltarov Miha</i>	151
Alenka in Darko. <i>R. Mejovšek</i>	171, 194, 218
Nenavada in navada. <i>Ivo Trošt</i>	182
Tomažev Tinček. <i>Tone Rakovčan</i>	207
Oh, te sanje. <i>Stojan S.</i>	211
S Šmarne gore. <i>Cvetomirski</i>	230
Povest o vijolici. <i>Tone Rakovčan</i>	232
Jutranja in večerna zarja. <i>Ivo Trošt</i>	234
Gluhonemi Tonček. <i>Vera Levstikova</i>	242
O Groblji pri Studenicah. <i>Fr. Košir</i>	245
Prvo pismo. <i>S. Češarek</i>	246
Janezovo posestvo. <i>Mladinoljub</i>	251
Zgodba o beraču Damjanu. <i>Davorinov</i>	252
Konec pravde. <i>Ivo Trošt</i>	255
Burklje. <i>Cvetinmirski</i>	266
Pravljica o sv. Miklavžu. <i>Davorinov</i>	270
O rojenicah v Balunječi na Boču. <i>Fran Košir</i>	271
Vako in njegovi grehi. <i>Fran Erjavec</i>	274
Božični večer na Kranjskem. <i>Fran Erjavec</i>	277
Drobne povesti. <i>P. St. Polenčan</i>	280

Gledališki prizor.

Mamin god. <i>A. Rapè</i>	198
-------------------------------------	-----

Poučni spisi.

Slovanska zadruga, pleme in narod. <i>J. Stare</i>	9
Spomenik cesarice Elizabete v Trstu. <i>L. O.</i>	12
Lov na svisca ali marmotico. <i>K. Str.</i>	33
Iskrice življenja. <i>Janez Bleiweis</i>	43
Zgodovina. <i>P. Strmšek</i>	57
Veliko slovansko drevo. <i>U. T.</i>	58
Zlato in bogastvo v pregovorih. <i>Dr. J. Sket</i>	66
Kaj vse napravljajo iz papirja? <i>S—a</i>	81
Češmin. <i>K. Str.</i>	82
Število prebivalstva v Evropi. <i>S—a</i>	103
Balkan. <i>Dr. Iv. Lah</i>	105, 129, 153
Boj na Kosovem polju. <i>F. S. Pirc</i>	177
Namesto Sahare — morje. <i>L. O.</i>	183
Turške vojne po slovanskih deželah v XV. stoletju. <i>Iv. Vrhovec</i>	201
Verstvo starih Slovanov. <i>Josip Stare</i>	225
Domače življenje in vojaštvo starih Slovanov. <i>Josip Stare</i>	249
Deželna uprava in pravo starih Slovanov. <i>Jireček-Janežič</i>	273

Glasba.

Pomladna. <i>Iv. Kiferle</i>	68
Oj, lepo je res na deželi. <i>Iv. Kiferle</i>	213
Solnce za goro gre. <i>Iv. Kiferle</i>	237

Pouk in zabava

Zastavica v podobah. <i>G. Štupar</i>	20
Mladi risar. <i>Fr. Zagorc</i>	21
Kotiček gospoda Doropoljskega 22, 47, 71, 94, 119, 143, 167, 191, 215, 239	263, 286
V štirinajsto leto	24
Besedna uganka. <i>Uroš Žun</i>	45, 214
Rešitev	45, 69, 92, 117, 142, 165, 189, 214, 238, 261, 284
Milijonska mesta	46
24 urna določitev dnevnega časa	46
Sveče za tatove, da so varni pred policijo	46
Edisonova najnovejša iznajdba	46
Usmilite se ubogih ptičic!	46
Zlati uk	46
Veseli dogodki iz naše šole	46
Uganka. <i>G.</i>	68
Učenci svojemu gospodu nadučitelju <i>F. Hribernik</i>	69
Največje stvari na svetu. <i>K. Str.</i>	69
Jakamik. <i>K. Str.</i>	70
Kako Eskimojci računajo. <i>K. Str.</i>	70
Šolsko gledališče na Koroškem	70
Zanimanje za Slovence	70
Zastavica v podobah. <i>M. Senožeski</i>	92, 189
„Prosvjeta“ v Sarajevem	93
Oddelek za otroke v ameriških vlakih	93
Milijonsko volilo	93
Češčina na dvoru romunskega kralja	93
Črnogorci o srbski vojski	93
Čehi za Črnogorce	93
Grki obolelim srbskim vojakom	93
Besedna uganka. <i>St. Samsa</i>	117
Aprilova navada pri nas in drugod	118
Hrabri bolgarski častnik	118
Črnogorski dečki ustavi i turška častnika	118
Ognjeniška žrela — trdnjave	118
Zastavica v podobah <i>Drag Humek</i>	141
Prestol turškega sultana	141
Najstarejši človek v državi	141
Dubrovniški parobrod je rešil turške begunce	142
Sodi po pravici!	142
Koliko požre zverinjak	142
Zastavica v podobah. <i>Fr. Rojec</i>	165
Vladarji — zdržniki	166
Krokodili kot domače živali	166
Bolgarsko junaštvo	166
Smrt gluhonemega otroka	166

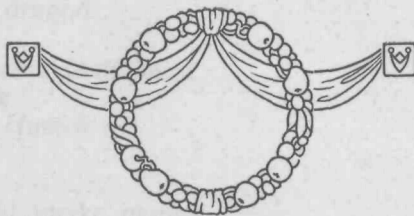
	Stran
Pes je nevaren človeškemu zdravju	166
Ogromna sveča	166
Bolgarski ujetniki v Belgradu	190
Štirinajstletni junak	190
Očala — za krave	190
Dinamitna patrona kot igrača	190
Ameriške ceste	190
V človeško kožo vezana knjiga	190
Koliko je še gozdov na svetu	213
Slikarica brez rok	237
Edison in glasba	237
Besedna uganka. <i>Davorinov</i>	238
Demant. <i>Savinčan K. M.</i>	261
Obletnica prve železnice	261
Spal 77 dni	261
Mačke	263
Milijarda	263
Z vlaka je padla petletna deklica	263
100 let stara žena	263
Mraz v zračnih višinah	263
Kako daleč gre lastovica prezimovat	263
Najdaljši dnevi v Evropi	263
Senčna podoba psa	284
Primere iz živalstva v našem govoru	285
Mesec dni v podcestnih kanalih	285
Koliko porabijo v Evropi kruha	285
Žrtve zrakoplovne umetnosti	285
Zanimiva lastnost čebel	285
Povprečna teža možganov	285
Ob sklepu štirinajstega letnika	288

Podobe.

Mladen in Markomir	5
Spomenik cesarice Elizabete v Trstu	13
Dita se koplje	15
Zupančičev Savo	31
Svizec	34
Zimska pot srote	38
Bežimo od pijanca	44
Nadica in stara mati	55
Otroka v gozdu	60
Slepec	67
Dobrovoljček	80
Češmin	83
Kokošji rod	88
Čaplja	102
Pomlad	104
Zemun	106
Trdnjava mesta Belgrada	108
Srbska vojaščnica v Skoplju	109
Mačka s smetišča	110
Vojko	113

	Stran
Narcis	126
Taraboš in reka Bojana	130
Zemljevid Balkana	132
Dolina reke Strume	134
Bitolj	136
Primožicev Niko	140
V kraljestvu narcisa	148
Lapajnetovi	152
Plovdiv	154
Tirnov	156
Tirnov z južne strani	158
Ključ trdnjave Drinopolja	160
Kotorski zaliv	171
Ulice v Plovdivu	176, 180, 260
Vesela vožnja	181
Majda	200
Cerkvica sv. Roka v Metliki	204
Mehačev Tiger	208
Miška	210
Učenci v Št. Vidu	212
Šolarček	224
Ali se posreči?	228
Prva umetnost	236
Študenice	245
Labod	248
Janezovo posestvo	251
Pobožnost	254
Gozd	272
Pozdravljen, zvesti prijatelj!	276
V vznožju planin	279
Pojdimo malo po svetu!	282

Uvodne vinjete v vsaki številki. *Iv. Erbežnik.*

Štev. 1.

V Ljubljani, 1. prosinca 1913.

Leto XIV.

Sredi polja čisto sama . . .

Sredi polja čisto sama
ravna, glej, stoji tam smreka;
sama vedno, sama — sama
raste že od pamtiveka.

In zelenje nje vablivo
vedno, vedno je enako,
in nje deblo se ne klanja
pred nevihte silo vsako.

Pa prišla je mrzla zima,
in na zemljo sneg je padal;
aj, ti zajček dolgouhi,
zopet boš trpel in stradal!

In na polje sneg je padal,
tja krog smreke in na veje.
„Misliš, da se branim, zima,
čvrsta smreka te odeje?”

Vsako leto, mrzla zima,
vedno sneg tvoj me pokrije;
a viharjev tvojih sila
meni vrha ne odbije.

Vsako leto, mrzla zima,
s silo hočeš me končati,
a zaman je tvoja jeza —
ti ne moreš me ugnati.

Glej, edina ravna smreka
sredi širne te ravnine
se ti vedno le upiram
in se spenjam v visočine.

Le se jezi, mrzla zima,
le mi padaj, beli snežec;
kmalu klicala ti bodem:
beži, beži, bežec — bežec!

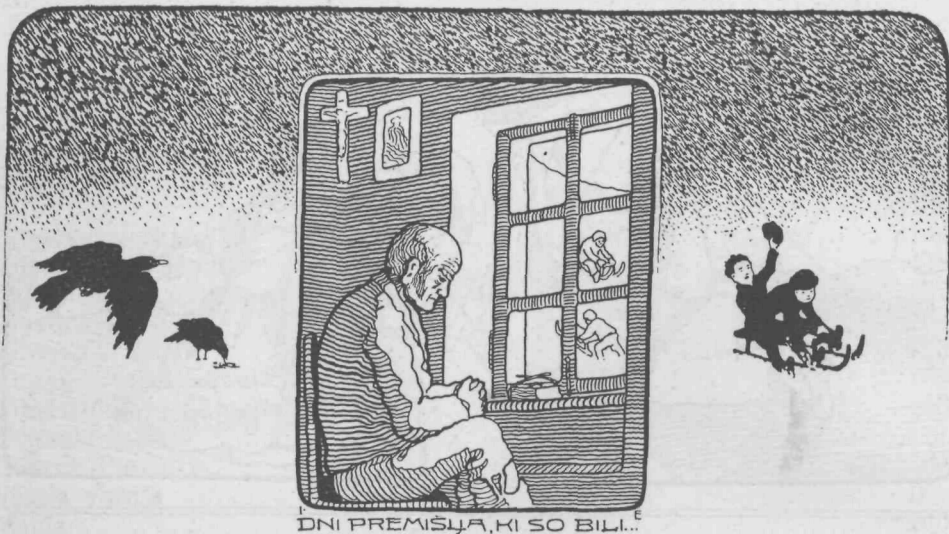
Od sramu in od togote
jokal boš se, sneg ti beli;
točil solze boš vodene
tja po zemljici veseli.

Jaz pa smreka sredi polja,
sredi širne te ravnine
rasla bom in zelenela,
bom kraljica te doline.

Kvišku do neba bom rasla,
kvišku k solncu bom kipela,
a krog mene bo dolina,
vsa priroda oživela.“

O, le padaj, sneg ti beli,
padaj, padaj, beli snežec;
kmalu klicali ti bomo
vsi veseli: Beži, bežec!

Branko Brankovič.

IVO TROŠT:

Junaški jezdec.

ovričkov Tonček se je šele pripravljaj, da vstopi prihodnjo jesen v domačo šolo. Resen se mu je zdel ta korak in tako imeniten, da je Tonček povedal vsakemu, kdor se je le zanimal za ta važni dogodek, da zna že šteti do pet in nazaj, da se piše Anton Lovriček ter da je prve hlače raztrgal že predlansko jesen. Z očetom je bil že dvakrat v cerkvi pri petih litanijah in hudo modro se je držal. Z materjo je o Veliki noči videl božji grob in se ni prav nič bal grdogledih rimskih vojakov, saj je vedel, da so samo leseni. S starejšim bratom se je že odpravil v gozd po drv in na pašo, kjer je pokal z bičem, tako da so se radovedno ozirale še sosedove kravice, kje se je vzel tak junak.

Pozimi je že večkrat izkušal, kako je prijetno, če se tak-le možic prevrne s sani, ko bliskoma drče s hriba za hišo. Pomeril je zemljo z lastnim telescem podolgem in počez, ko je na ledu resno in leseno se držeč pošteno telebnil, pa se zopet pobral, otrl roke in se vnovič zapodil v novo nevarnost, a zbal se ni.

Poznal je na domačem skednju gugalnico, vedel prav dobro, kje rasto spomladi najbolj gladke šibe za glasne piščali, in prve zvončke je trgal, ako mu je le kdo povedal, da so že prikimali iz zemlje. Jeseni je klatil orehe in nosil za spomin na orehovo sukunjico malone do Božiča črne prste. Tudi svoj pipec je že imel, pa ga je izgubil.

Iz tega spozna lahko vsakdo, da je prav mnogo videl in poizkusil Lovričkov Tonček, samo v šolo še ni vstopil in pa — s konja še ni padel, ker ni nikoli jahal v svojem petpomladnem življenju.

Imeli so pri hiši staro sirasto kobilo. Pametna je bila in modra, da je jedla kar iz roke, če ji je Tonček ponudil kos kruha. Ko ni bilo več kruha, ki je kmalu izginil med njenimi zobmi, je Tončku hvaležno obliznila čepico na glavi. Previdna je bila torej in krotka Lovričkova kobila, govorila vendar ni kakor človek, a vsakdo bi ji prisodil, da gotovo misli prav tako kot človek ali vsaj tako pametno kot Lovričkov Tonček, ki je klical kobilo z imenom »Sirka« samo za to, da se mu je oglasila z rezgetanjem. To je dečka tako veselilo, da se je vselej rezgetaje zasmel razumni živali, ki ji je bilo treba samo še človeške govorice, pa bi — kakor Bileamov osel v svetem pismu — razodevala ljudem svoje misli.

Tudi nobenih muh, razen konjskih, ni poznala Lovričkova kobila. Zato ji je Tonček že večkrat obetal, da ji lepega dne spleza z jasli na hrbet, ali mu pa brat pomaga na tako vzvišeno stališče, in šla bosta: Hi, konjiček, hop, hop, hop! Hi, konjiček, zdaj v kalop!

Pozno je bil tisto pomlad zapadel sneg in mehak je bil kakor jančja volna ta poslednji pozdrav starke zime. Ni ga nasulo na debelo, a vendar toliko, da je vsakdo, ki ga je gazil, stopal po mehkem. Tiste dni je počivala tudi Lovričkova Sirka, zakaj pota so bila slaba, in ljudje so se — kakor sredi zime — radi stiskali h goreči peči. Ali tretji dan se zvedri. Pomladnje solnce se zasmehlja na jasnem nebu. Vsi vaščani so ga prišli pozdravljat kakor ljubega znanca, ki je zaostal nekje na potu in je šele sedaj došel svoje prijatelje. Sneg se je topil, da je stala snežnica pod vsakim kapom ob hišah.

Tiste dni je Lovričkova Sirka samo zobala rumeno žito iz jasli ter hrstala sladko mrvo izpred sebe. Ko se je solnce najlepše oziralo po zasneženi pokrajini, jo je odvezal Tončkov starejši brat in gnal na vodo, ki je tekla skozi vas.

Ta večer je Tonček izkusil, kako se godi jezdecem med nebom in zemljo, pa še huje na zemlji. Došel je z bratom k vodi in prav moško pomagal žvižgati, da bo kobila rajša pila. Za plačilo te dobrote je pa že imel dognano v svojih mislih, da jo zajaha prvič v življenju.

Z bratovo pomočjo je res splezal kmalu kobili na hrbtišče. Z obema rokama se je držal za grivo in omahoval, ko je kobila nemirno zganila s hrbtom; padel pa ni. Sirka je dvignila vrat in kakor da sluti, kako s tem ustreže svojemu kruhadajalcu, je veselo zdirjala po vasi proti domu. Tonček se je sklonil na njen vrat in se ga tiščal, kakor ruski kazak, kadar strelja s konja na sovražnika. Zmagovito je zavpil: »Hi-i-i, luca!« Tako je šlo po mladem mehkem snegu, da je kobili izpod kopit odletela brozga in snežena voda na vse strani. Tonček je mislil, da plava na oblakih, zakaj odskakoval je s kobilinega hrbta kakor žoga od tal; toda padel ni, dasi je kobila očitno nameravala prav nekaj takega kot njegovo pogubo.

Seveda pametna je bila, govorila pa vendar ni Lovričkova Sirka. Tonček ni mogel niti opaziti kake nevarnosti, zakaj kobila je drvila z njim bliskovito skozi vas; on je pa menil, da prav gotovo vsi gledajo za njim — junaškim jezdecem in se mu čudijo: »A? Še v šolo ga niso zapisali, pa kaj zna!« In ponosno kot Radecki, ko je premagal Lahe in se zmagovito vračal v Milan, se je držal pokonci in samo obžaloval, da je tako blizu domača hiša in z njo konec njegove slave.

Izpočita žival menda kakor nalašč zahrže veselo na domačem dvorišču. Vsak, kdor le more, prihiti gledat, kaj se je zgodilo tako slovečega, da je celo Sirka vesela.

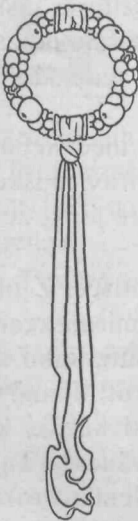
In vsi so videli, kako je kobila nagloma zletela naravnost v hlev. »O-o-oh!« se začudijo in zavpijejo vsi. Sirka je namreč na pragu spodobno sklonila glavo, da ni z njo zadela ob zgornji podboj, a Tončku tega ni mogla povedati, zakaj kakor je bila pametna, govoriti le ni znala. Tonček se je kot Radecki držal preveč moško na kobili, nego da bi se bil utegnil ukloniti, zato je pa zdrsnil po kobilinem hrbitišču prav naglo in brez vse nesreče na tla...

Na glas se je jokal, ker je vsa slava tako hitro minila in tako žalostno končala.

Prav nič več moški ni bil tisti večer.

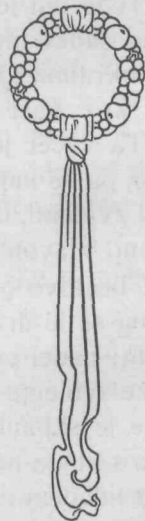
Ko je tisto jesen potem srečno prestopil šolski prag, se je rad pohvalil, da že zna to in ono, ali da je bil tudi že jezdec, tega ni pripovedoval nikoli.

Materi.

*Tam sniva srce,
ki resnično, odkrito
ljubilo me je,
ki edino je znalo
za moje gorje,
ki težke bridkosti
in boli vse —
od sina je vzelo
na svoje roké. —*

*Le spavaj tiho spanje,
le sanjaj sladke sanje —
i moje srce zdaj
tiho gre nazaj
in misli, misli nanje . . .*

Tone Rakovčan.

Dva „Zvončkova“ prijatelja
iz Dalmacije:

Mladen in Markomir

SORIN:

Moji prijatelji.

tanoval sem v nizki podstrešni sobi kraj mesta. Kaj prijazna je bila tista sobica. Videl sem iz nje daleč po polju, kjer so bile raztresene bele hišice. V daljavi so se belile prijazne vasice in še dalje so kipele v zrak veličastne gore, pokrite z belim snegom skoro vse leto.

Prekrasen je bil zjutraj pogled na to pokrajino! V poletnih večerih sem cele ure slonel na oknu in zrl to krasno našo zemljo, oblito s srebrno mesečino.

Bilo je lansko leto, pozno jeseni. Vedno bolj je pojemala solnčna gorkota, in časih je priplavala izpod neba lahna snežinka.

Ptičke so že večinoma ostavile naše kraje, vendar ne še vse.

Nekega jutra sem opazil na strehi pod svojim oknom družbo ščinkovcev. Pobirali so drobtinice, ki so gotovo padle od mojega popoldanskega poobedka. Videti so bili jako lačni. Tako so pripogabali glavice in kljuvali s kljunčkipo opeki, da jih je bilo res veselje gledati! Samo prekmalu so pobrali drobtinice, in zdelo se mi je, da bi jih še radi pobirali. Pogledovali so vedno proti oknu, kjer sem stal in jih gledal. Žalostno so začivkali, ko ni bilo nobene drobtinice več. Siromaki so se mi zasmilili in pobral sem vse kosčke kruha v predaču, jih razdrobil na drobtinice in vrgel po strehi.

Hipoma so odleteli vsi v zrak, in že sem mislil, da sem jih razpodil. A takoj so bili zopet na strehi. Zdelo se mi je, da so samega veselja poskočili, ko so zagledali toliko koščkov pred seboj.

Kmalu so vse pobrali in bili so veseli. Skakali so po strehi, čivkali, gledal na moje okno in se pripogibali, kakor bi se mi zahvaljevali za neznan dar.

In začelo se je novo življenje okrog moje sobice, ki je bila do takrat tako osamljena. Zgodaj zjutraj so že frfotali ščinkovčki okrog okna. Prihajali so me buditi. Za plačilo so dobili vselej del mojega zajtrka.

Sčasoma so se me jako privadili in prišli so tako blizu k meni, da bi jih bil kmalu lahko prijel z roko. A kaj takega nisem poizkušal, ker bi jih bil gotovo preplašil.

Spoznal sem tudi, da moji prijateljski niso slabih glav. Kadar so opoldne zazvonili zvonovi, so prišli ščinkovčki pod moje okno, ker so opazili, da pridem vsak dan ob tem času domov.

Okrog četrte ure so prišli zopet, ko sem dobil kruha. Ostali so sicer časih še dolgo časa na strehi. Čivkali so in peli. Pogovarjali so se o svojem življenju.

Privadil sem se tako teh tovarišev, da mi je bilo težko, če jih ni bilo dlje časa na streho.

Začel je vedno bolj pritiskati mraz. Sneg je pobelil že nižje gore, in pričakovali smo, da pade kmalu tudi po dolinah.

Opazil sem, da je družba mojih prijateljev vedno manjša. Nekega jutra jih je priletelo samo še pet. Bili so videti vsi potrti. Žalostno so čivkali, kakor bi mi peli v slovo in tresli so se, ker jih je zeblo.

Drugi dan ni bilo nobenega več. Stal sem pri oknu in gledal, če se prikaže še kateri, a čakal sem zaman. Odleteli so na jug, v gorkejša kraja.

Okrog moje sobice pa je postalo hipoma vse tako otožno in pusto. Večrat sem mislil na drobne ptičice in jih želel skoro zopet videti.

* * *

In prišla je zopet blažena pomlad ter nam prinesla novega veselja. Vrnili so se lepši dnevi in vrnili so se tudi moji znanci — ščinkovčki. Kako sem bil vesel, ko je zašumelo nekega jutra pod mojim oknom in sem zaslišal prijetno žvrgolenje dragih mi ptičkov. Zazdelo se mi je, da poznam še vse iz prejšnjega leta. Nemara so tudi oni spoznali mene, ker so tako obletavali moje okno.

Pogostil sem jih zopet z drobtinicami in jih opazoval, kako so pridno pobirali božji dar.

Preštel sem jih, a bilo jih je samo sedem. Prejšnje leto jih je bilo gotovo še enkrat toliko. In premišljeval sem, kje so ostali drugi. Čakal sem več dni, a bilo jih je vedno samo sedem.

Sedaj jih prihaja zopet več, a ti so gotovo drugi kot lansko leto. Pogosto mislim na one, ki so odleteli jeseni na jug, a jih ni več nazaj. Kaj se jim je pripetilo na poti? Ali so onemogli in poginili v tujini? Morda so jih ljudje polovili in jih zaprli v kletke . . .

Take misli me obhajajo, in težko mi je pri srcu. Da bi ostali sami na jugu, ne morem verjeti. Še jeseni, ko zavlada mraz, se tako težko ločijo od nas, a da bi nas pozabili na tujem — to je nemogoče.

Morda so pa zaostali na poti in pridejo pozneje. To bi čivkali, se priklanjali in mi pripovedovali, kaj vse so doživeli na dolgem potovanju.

IVO TROŠT:

Tečni ogel kruha.

va delavca Pavle in Jure, prideta ob veliki draginji vsak po svojem opravilu s kmetov zjutraj v mesto. Oba sta že mislila, kje bi si kupila kruha, da si utešita glad, toda nujno opravilo ju je glasneje zvalo drugam. Kruh pride na vrsto šele opoldne. Boljšega kosila si itak nista mogla privoščiti.

Domenita se torej, da se opoldne snideta na velikem trgu, kjer je gotovo tudi največji kruh. Od tam pojdetata za kosilo preganjat glad k peku. Ali glad je bil hujši kot njih trdni sklepe. Nobeden še ni bil dodobra izvršil naro-

čenih opravil, ga je že s krulečim glasom opominjal želodec, naj se ozre, kje ponuja najbližji pek ne žemelj, marveč največje hlebe, da kupita kruha na ogle, kakor sta ga bila navajena otepati doma.

Prav glasno je sitnaril želodec Juretu, ki je bil doma znan kot posebno ješč, a ne posebno bistre glave fant.

Ko sta se opoldne zares srečala na velikem trgu in je Pavle še ugi-bal, h kateremu peku bi krenil, se mu je Jure že prismejal nasproti s poslednjo skorjo kruha v roki in mu svetoval moško: »I, kaj ugiblješ? Draginja je povsod, majhen kruh tudi povsod. Kar tukaj-le noter stopi! Lej, že pol mesta sem obredel in pojedel že tri ogle kruha, a še nisem sit, pri tem-le sem se pa najedel kar prvega. Mojster ima res tečen kruh.«

Pavle pogleda tovariša neverno in reče: »Že mogoče. Izkusil si, pa mi tudi moreš svetovati. Torej kar tukajle — pričnem.«

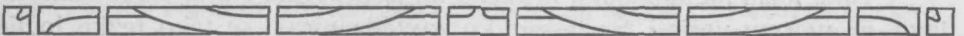
»Seveda,« potrdi Jure veselo, da je obveljala njegova, in še pristavi: »Tri ogle kruha prihraniš.«

»Prihranim, res, toda samo tedaj, če bom za cele tri ogle prej sit kot ti, Jure, ali razumeš?«

»I, kaj bi ne? Ko bi bil le tudi jaz začel pri tem-le poštenem mojstru!«

»In použil poleg prvih treh oglov še četrti ogel, potem bi bil šele s štirimi ogli nabasan kot si sedaj. Mari misliš, da si druge tri prej spravil — v pekel?«

»A-a-a!« se začudi Jure, založi poslednji grižljaj in se domisli, da je bil danes najbrž res za cel hleb kruha lačen. Ponudi se še Pavletu, da mu pokaže, kod je iskal najtečnejši kos kruha. Pavle je ponudbo odklonil, zakaj on ni bil danes lačen za cel hleb kruha.

Pozimi.

*Ha, ha, ha, ha, juhej, juhej,
veseli le bodimo,
saj hitro na saneh naprej
po klancu mi drčimo.*

*Hura, hura, zdaj naš je čas,
zato se veselimo;
kaj sneg, kaj burja briga nas,
da le naprej hitimo.*

*Le ven, le ven, na prosto plan,
četudi je zdaj zima;
pust njemu pač je zimski dan,
ki le pri peči kima.*

Branko Brankovič.

PRILOGA ZVONČKU

JOSIP STARE:

Slovanska zadruga, pleme in narod.

Nekdaj so vsi Slovani živeli v zadrugah, kakor še dandanes naši bratje na Hrvaškem. Zadrugo zovemo skupno življenje vse družine, kar je je ene krvi, to je vseh tistih ljudi, ki pomnijo, da so njihovi predniki imeli enega in istega očeta. Tam, kjer žive ljudje v zadrugah, ostajajo vsi sinovi in njihovi nasledniki na istem domu, in tako bivajo starši, sinovi, vnuki in pravnuki s svojimi ženami skupaj. V zadrugi nima nihče svojega imetja, ampak vse premakljivo in nepremakljivo imetje, zemljišče, poslopja, vsa živina in vse hišno in gospodarsko orodje je skupna lastnina vseh zadrugarjev. Kakor vsi skupaj žive, tako tudi vsi skupaj delajo drug za drugega. Kadar je hiša pretesna, dozidajo kraj nje drugo in tretjo, in večkrat se je pripetilo, da se je družina tako pomnožila, da je čez sto sorodnikov bivalo na istem zadružnem domu.

Vsaka zadruga je imela svojega glavarja ali starešino, ki se je pri raznih slovenskih razrodih in v raznih dobah imenoval različno, kakor na pr. vladika, starešina, gospodar, gazda, knez ali kmet. V začetku je bil prvi in najstarejši oče obenem tudi starešina, po njegovi smrti pa so si vsi moški zadrugarji izvolili novega gospodarja; toda niso si izvolili le najstarejšega, ampak tistega, ki se jim je zdel najzmožnejši. Tudi žene so mogle postati starešine. Hišni gospodar ali starešina je varoval zadružne svetinje, daroval bogovom žrtve, določeval vsakemu zadrugarju njegovo opravilo, skrbel za domače potrebe ter vodil vesoljno gospodarstvo. Vsi zadrugarji so ga morali slušati in spoštovati. Rajnke starešine so v zadrugi vedno ohranili v dobrem spominu ter njihove podobe spoštovali kakor

kakšne svetinje. Sčasoma so umrle gospodarje celo oboževali ter jih častili kot hišne varuhe.

Vsi udje ene zadruge so se imenovali po svojem prvem gospodarju. Če je temu bilo ime Peter, so se zvali vsi njegovi nasledniki Petroviči; če je bil Marko, so se zvali Markoviči itd. Iz zadruge se je pomalem razrazsla vas ali selo, ki se je tudi zvalo po združnem očetu. Mnogo mest in vasi je po slovenskih krajih do današnjega dne ohranilo nekdanja rodovinska imena, kakor n. pr. na Slovenskem in Hrvaškem Štefanovci, Andrejevci, Ivanici, Vidovci, ki so postali iz starih zadrug, katerih prvi gospodar se je imenoval Štefan, Andrej, Ivan, Vid. Sčasoma pa so se prebivalci ene zadruge tako pomnožili, da že niso več mogli ostati skupaj. Tedaj se je od stare družine ločilo nekoliko zadrugarjev, ki so se izselili v kak bližnji kraj. Tu so si izvolili izmed sebe novega starešino ter utemeljili novo zadrugo, iz katere je zopet postalo novo selo. Udje novih zadrug so si bili vedno svesti svojega rodovinstva s staro zadrugo ter so ostali z njo v prijateljski zavezi. Tako zavezo vseh zadrug ali vasi, ki so se razrasle iz ene prvotne zadruge, so zvali župo, a vsi župni prebivalci kot potomci enega in istega pradedu so bili eno plemo. Starešine vseh zadrug ene župe so se shajali večkrat na skupno posvetovanje, na katerih so sklepali o potrebah vsega plemena ter si izvolili vrhovnega glavarja ali župana. V nekaterih krajih so zvali plemenskega glavarja tudi vladiko ali kneza. Župana so navadno volili le iz tiste rodovine, ki je bivala v prvotni zadrugi ter izviralala naravnost od starega skupnega pradedu. Iz takšnih odličnih rodovin je postala slovenska gospoda ali plemstvo. Tudi gospodo ali plemenitnike so pri raznih slovenskih razrodih imenovali različno. V nekaterih krajih so jih zvali lehe, v drugih šlehtice ali boljare, zopet drugod vlasteline ali plemiče, zemane, pane.

Pleme se je zvalo izprva tako, kakor njegova najstarejša zadruga, namreč po prvem svojem začetniku ali pradedu. Sčasoma pa so plemena dobivala svoje ime tudi po reki ali gori, ob kateri so stanovala. Tako na pr. so se prebivalci ob reki Bugu zvali Bužani, ob reki Moravi Moravani, a tisti, ki so bivali za goro Humom, so se imenovali Zahumljani. Vsako plemo je imelo svoj župni grad, v katerem je shranjevalo svoje dragocenosti; a ker je bil utrjen, so pribežali ob času vojne vsi oni vanj, ki se niso mogli sami braniti zoper napade sovražnikov.

Ravno tako, kakor so se posamezni deli ločili od zadruge ter utemeljili novo zadrugo ali vas, tako so se časih tudi cela plemena preselila v druge dežele. To se je zgodilo zlasti tedaj, kadar se je kako plemo jako pomnožilo in ni imelo dosti polja, ali pa če kraj ni bil varen napadov tujih sovražnikov. Pred odhodom so vodje selečih se čet vzeli s seboj podobe rajnkih starešin, se priporočili bogovom ter si šli iskat nove domačije. Prišedši v novi kraj, so dali vodam in goram ista imena, kakršnih so bili na prejšnjem domu vajeni. Zato še dandanes po vseh slovanskih deželah, bodisi na severu ali na jugu, nahajamo gore, reke in mesta z istimi imeni.

Kjerkoli stanujejo Slovani, tam je gotovo tudi kaka Bistrica, kako Zagorje, Trnovo, Hum (Holm), Poljane itd. To je tudi vzrok, da so tam, kjer so se naselili Slovani, navadno izginila stara nekdanja imena.

Kakor so se iz zadrug razvila plemena, tako so se zdaj iz plemen razrasli narodi, bodisi da se je kakopleme samo jako pomnožilo, ali pa da se je več plemen dobrovoljno združilo med seboj. Zgodilo se je pa tudi, da si je kako večje pleme po sili upokorilo sosedna manjša plemena. Takšne večje narodne zaveze so postale najprej pri tistih slovanskih plemenih, ki so ob času splošnega preseljevanja zapustila staro očetnjavo ter si šla proti jugu in zahodu iskat novega domovja. Tu so prišli v mnogo večjo dotiko s tujimi krepkimi narodi, in bilo jim je treba večjega narodnega edinstva, da si ohranijo narodno svojo samostalnost. Dolgo časa je vsako pleme tudi v novi domovini imelo svojega posebnega župana ali vojvodo, in le ob času vojne so si enega od teh izvolili za velikega kneza ali velikega župana, ki je pa kmalu tudi v miru ostal nekak vrhovni vladar. Toda bilo je med vojvodami takih mož, ki so sami hrepeneli po vrhovni oblasti in se jeli upirati izbranemu knezu. Vneli so se torej domači razpori in boji, ki so le tujim sovražnikom bili na korist. Tedaj so izkušali knezi dodobra zatreti moč nepokornih vojvod in pomalem so postali edini vladarji nad vsemi plemeni svoje zaveze ali države. Časih je celo ime kneževskega plemena postalo splošno ime za vso zavezo ali narod. Tako na pr. so Čehi izprva bili samo malo pleme, ki je stanovalo okolo današnje Prage, njihovega vojvodo pa so si vsa ostala plemena, ki so se naselila na današnjem Češkem, izvolila za svojega velikega kneza. Ko je le-ta zaporedoma premagal in odpravil vse vojvode, je postal edini vladar nad sosednimi plemeni, ki so se odslej vsi zvali Čehi.

Vsak narod je imel svoje glavno ali prestolno mesto, ki se je navadno zvalo Višegrad, Velegrad, Beligrad in je bilo dobro utrjeno. V njem so shranjevali narodne svetinje, v njem je bival knez in se zbiral narod v narodne skupščine. Velikega kneza so volili vedno le iz ene in iste rodovine, a izvolili so si tistega, ki se jim je zdel najzmožnejši. Ker so pa take volitve večkrat bile vzrok škodljivim domačim vojnám, so sčasoma sklenili nekateri narodi, da se naj vsekdar najstarejši od kneževske rodovine posadi na vladarski prestol. Ali kmalu se je pokazalo, da niti ta naredba ni mogla ubraniti raznoterih domačih homatij, in naposled so v nekih slovanskih državah uvedli zakon o prvorodstvu, t. j., da ima umrlega kneza nasledovati njegov najstarejši sin ali pa, kadar tega ne bi bilo, njegov najbližji sorodnik. Novega kneza so z raznimi obredi posadili na kneževski prestol ter mu tako izročili vladarsko oblast. Na Koroškem se je ta starodavna navada ohranila jako dolgo, in še vojvode habsburškega rodu so se posadili na kameniti kneževski stol, ki je stal na Krnskem gradu blizu Celovca. Če ni bilo zmožnih moških glav v kneževski rodovini, so si Slovani izvolili tudi žene za kneginje, izmed katerih so si pridobile nekatere v zgodovini slavno ime, kakor na pr. Ljubuša na Češkem, Vanda na Poljskem

in druge. Tisti udje kneževske rodovine, ki niso zasédli vladarskega prestola, so dobivali zemljišča in dohodke v raznih krajih posameznih plemen. Ali ravno ta navada je bila vzrok, da se slovanske države niso mogle prav ukrepiti; zakaj kneževi sorodniki so se začeli kmalu upirati vrhovni oblasti ter so kakor nekdanji plemenski vojvode izkušali, da bi v svojem kraju postali samostalni vladarji.

L. O.:

Spomenik cesarice Elizabete v Trstu.

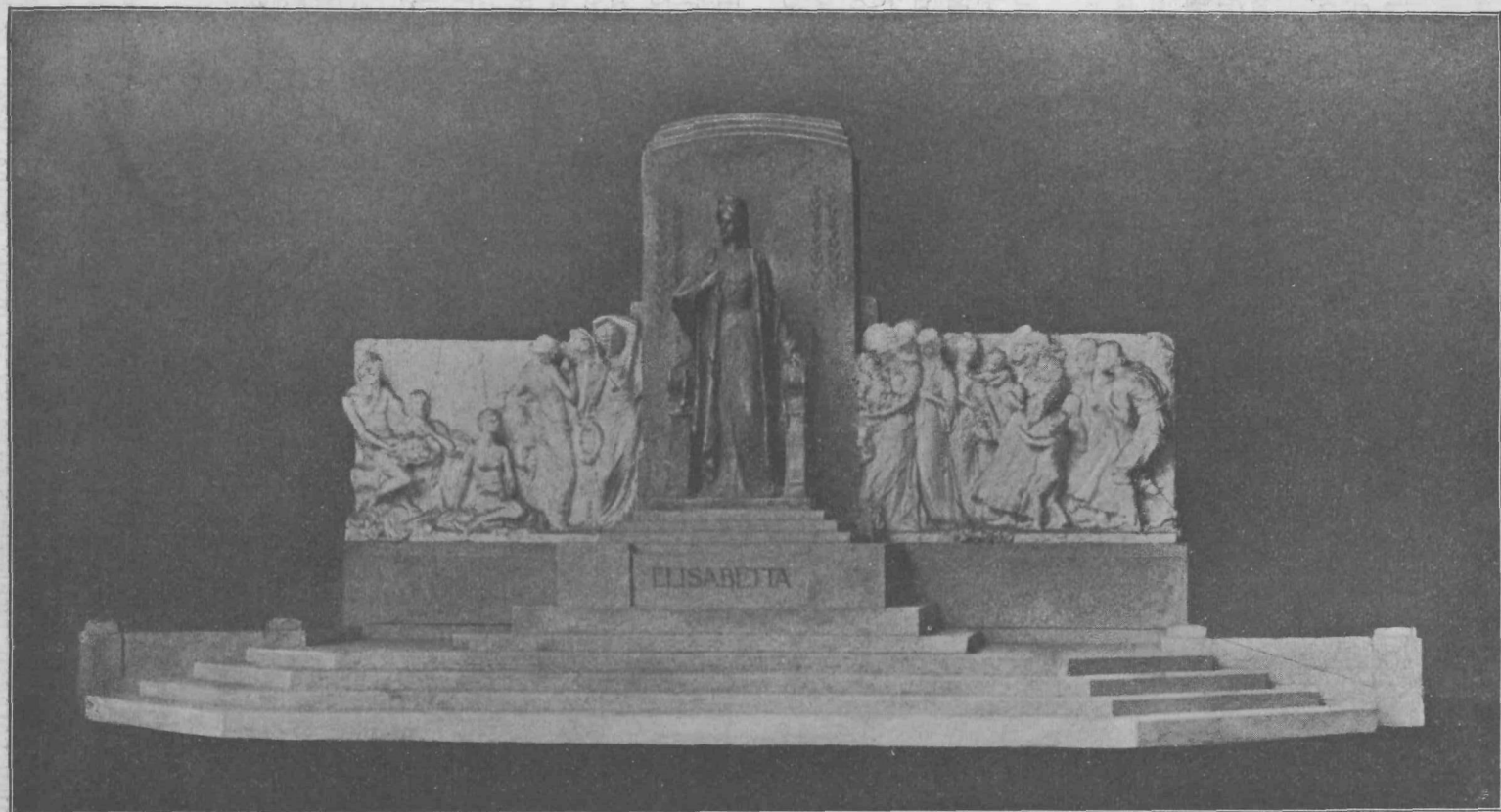
o nasilni smrti naše cesarice Elizabete, ki je pretresla vsa srca zvestih avstrijskih državljanov, so začeli v Trstu misliti na to, da postavijo spomenik Nje Veličanstvu. Dne 2. marca leta 1900. so sklicali pripravljalni odbor in dne 2. decembra istega leta je izšel oklic na tržaško prebivalstvo za prispevke. Temu odboru se je pridružil tudi še častni odbor, in oba sta nabrala okrog 100.000 K, vsota, ki se je zdela dovolj visoka za postavitev spomenika, vrednega umrle cesarice.

V nedeljo, dne 15. grudna 1912., so odkrili v drugem ljudskem vrtu pred južnim kolodvorom v Trstu spomenik rajni cesarici Elizabeti ob velikanski udeležbi tržaškega mestnega in okoličanskega občinstva in navzočnosti cesarjevega zastopnika, nadvojvode Frana Salvatorja.

Spomenik je pravo umetniško delo in kaže cesarico, stoječo pred prestolom, okrašenim z rožami. Pogled je cesarici uprt v daljo, levica je nalahno oprta ob prestol. Kip cesarice in prestol sta vilita iz bronu. Na obeh straneh kipa sta v kararskem mramorju izdelana reliefa; desni predočuje ljubezen visoke pokojnice do ljudstva, levi pa njeno oboževanje prirode in umetnosti. Prestol je naslonjen na skalo, a ves spomenik stoji na mogočnem pločišču s stopnicami. Ves podstav je izdelan iz domačega mramorja.

Cesaričine poteze so izdelane z največjo vestnostjo in natančnostjo; videti je tu vsa njena lepota, miloba in veličanstvenost.

Kipar Fran Seifert, ki je spomenik izdelal, je Dunajčan in tudi gojenec dunajske akademije lepilne umetnosti. Svoje študije je popolnil z daljšimi poučnimi potovanji po Nemčiji in Italiji. Ustvaril je že več spomenikov in je bil odlikovan s Franc Jožefovim redom ob priliki odkritja spomenika skladateljema Straussu in Lannerju na Dunaju. S spomenikom cesarici Elizabeti v Trstu se je ponovno izkazal pravega mojstra-umetnika.

Spomenik cesarice Elizabete v Trstu

IVA:

Mala nagajivka.

ožetova Dita je prišla v šolo h gospodični učiteljici. To vam je radovedno to dekletce! Gospodična ni mogla sproti odgovarjati vsem Ditinim vprašanjem.

Pa je tudi križ s to punčko. Ne zna še razločno govoriti. Kdor je ni vaju, jo le težko razume. Tako pravi hruški: lutka, repi: lepa, krožniku: kozik, žlici: lica, kruhu: kuk itd. Vsaka reč ima pri njej posebno ime. Vselej se ji moramo smejati,

kadar nam kaj pripoveduje v tem svojem posebnem jeziku. Pa ni nič huda. Še sama se začne smejati in ploskati z ročicami.

Dita ni njeno krstno ime. Nadela si ga je sama, in tako ji vsi rekamo. Krstili so jo za Karolino. Njena mama mi je pravila, da je bila že prav majhna jako nemirna in živahna. Padla bi bila iz zibelke, da ni vedno kdo stal poleg nje. Največkrat je to bila stara mati, ki jo ima Dita še zdaj najrajša.

Ko so jo prinesli h krstu, se je pokazala trdovratno poganko. Ko je gospod župnik vprašal malo stvarco, seveda po njenih botrih, če hoče sprejeti sv. krst, je jela na ves glas vpiti in jokati: ne, ne, ne. Celo gospodu župniku je šlo na smeh.

Kakor je bila v zibelki nemirna, je tudi zdaj, toda še veliko bolj. Kot živo srebro je. Kakor bi prišel vrtiljak v gospodičnino sobo. Mala vrtavka bi bila gotovo kaj »naredila celo«, če bi vedno ne pazila nanjo gospodična učiteljica.

To je bilo novosti za malo radovednico! Vse je pregledala, vse videla. Za vsako malenkost je hotela vedeti, čemu je, pa če je vse to Miklavž prinesel. Nazadnje je pa vprašala, če bo »dična« — tako je rekala gospodični — tudi njej kupila tako lepih stvari.

Našla je majhno škatlico, prazno vretence, stekleničico in star kolar, ki ima nasklikane štiri letne čase. Vse to ji je dala gospodična, ker Ditine oči so se le preveč poželjivo upirale na te reči.

Gospodična ji je še privezala lep trak v lase in ji dala svetlih, rdečih koral. Tedaj je prikipel Dito veselje do vrhunca. Skakala je okolo gospodične, da bi bila skoro prevrnila vse stole in ji poljubljala roke. Nazadnje se je spravila na stol. Ovila je svoje drobne ročice gospodični okolo vratu in jo poljubila ravno na — nos.

In zdaj se je odprl vreclec njene zgovornosti. Gospodična se kar ni mogla odkrižati male nagajivke.

Ko ji je gospodična rekla, da mora biti pridna, ker ona ima samo pridne punčke rada, tedaj je začela tako-le besedičiti:

»Kajne, če bom pridna, mi boš še dala bonbonov? Jaz sem tako jako pridna. Mami prinesem drv, stari mami pa žlico, kadar pije kavo. Našo Palko tudi varujem. Grahorjeva Francka pa ni nič pridna. Včeraj je bila

tepena, ker je raztrgala predpasnik. In tista Pepca Vidmarjeva je tudi poredna. Pa še kako. Jaz sem pa pridna, kajne?» In njene modre oči so se uprle v gospodično.

Možetovi imajo še eno punčko, poldrugoletno Pavlo, ki jo je pa Dita krstila za Palko.

Dita se koplje

»Kaj pa vaša Palka, ali je pridna?» je vprašala gospodična.

»Naša Palka je prav močno poredna«, se je odrezala Dita. »Zmeraj se joka. Vse hoče imeti, kar imam jaz. Tisto lepo punčko mi je razbila. Nič je ne maram, Palke. Pa tudi kadar bo velika, ne bo pridna. Jaz bom pa vedno pridna. Kadar bom hodila v šolo, bom pa še bolj pridna. Že znam moliti očenaš in tudi peti znam.«

Tako je modrovala mala porednica.

Nič ni pomagalo, da jo je gospodična poučila, da bosta tudi Grahorjeva Francka in njena sestra Palka pridni, kadar bosta večji. Dita je venomer trdila, da je ona najpridnejša. Palka pa da ne bo nikoli pridna.

Jeziček ji je tekel kakor mlinsko kolesce. Slednjič je vendar zložila vso drobnarijo v predpasnik in se zasmejala: »Zdaj pa še nesti ne bom mogla.« Odskakljala je domov kakor mlada srnica.

Nekega dne je šla gospodična učiteljica k Možetovim v vas.

Niste bili še v kraški hiši in na Krasu, ljubi čitatelji?! Ej, škoda! Kadar boste večji, si morate ogledati ta del naše lepe domovine. Tudi Kras ima svoje lepote, a treba jih je poiskati. Najde jih pa le tisti, ki ima čut za lepoto in jo ljubi. — Kraševcec ne ljubi nič manj svojih golih skal in bornega, s kamenjem posutega polja, kakor Gorenjec svoje ponosne vrhove in Dolenjec svoje vinorodne gorice. Krašovec je v svojem značaju prav tako trd in trden kakor skale njegove domovine. A v trdi in hrapavi lupini se skriva zlato srce.

V pravi kraški vasi službuje gospodična in vliva učenost v mlade kraške glavice. Te pa so povprečno prav nadarjene.

Najbližji sosedje šoli so Možetovi. Gospodična učiteljica večkrat pohiti k njim. In zakaj tudi ne? Kaj lepo se sedi in greje na kraškem ognjišču. V sredi veselo plapola ogenj, ki mu Kraševcec zlasti v zimskih dneh ne da umreti. Vedno je cela skladanica drv nad plamenom. Nad ognjem visi kotel, v katerem se greje voda, pa tudi kuha krompir. Kraševcu je krompir poglavitna hrana. Vprašajte katerokoli gospodinjo, kaj bo skuhala za večerjo, odgovorila vam bo: »E, kaj! Krompir. Dokler imamo krompirja, ne bomo lačni, hvala Bogu.«

In tako večerjajo v kraški hiši dan za dnem krompir. Danes v juhi, jutri z mlekom, potem zabeljen ali v solati, pa tudi v oblicah in krompir z rižem.

Okoloinokolo ognjišča so klopi, le spredaj ne, da se more gospodinja prosto sukati. Na klopeh pa nikoli ne manjka zvestih oboževalcev ognja, ki razvijajo modre pogovore. Zunaj pa brije in buta burja, mogočna gospodovalka Krasa.

Tudi gospodična rada prisede na ognjišče. Ko je prišla tistega dne k Možetovim, ji je takoj pritekla naproti mala Dita in jo odvedla na ognjišče. Tesno se je stisnila h gospodični in ji božala roko. Mama ji je namigavala, pa mala radovednica se ni zmenila zanjo. Pazno je motrila gospodično od vrha do tal. Zagledala je brošo, o kateri pa je trdila, da ni tako lepa kakor njena. Pokazala ji je, da ima nove čreveljčke in predpasnik. Pokazala bi bila tudi, da ima novo spodnje krilce in srajco, če je ne bi mama prav grdo pogledala.

Mama je postregla gospodični s kavo. Ko je Dita to videla, je hotela tudi ona imeti kavo v lepi skodelici na krožniku in kruh v košarici.

Ko se je hotela Palka vriniti med gospodično in njo, jo je Dita prav grdo potisnila v stran.

Mama mi je povedala, kakšna varuhinja je Dita. Nekega dne ji je mama zabičala, naj pazi na Palko, da ne bo padla z ognjišča. Pustila ju je sami za nekaj hipov. Ko je prišla nazaj, sta ležali obe poleg ognjišča na tleh in — jokali... K sreči se nista nič poškodovali.

Dita pa ima tudi prijatelja. Ta junak je Bregov Jožek. Oba sta iste starosti. Vedno sta skupaj. Pri igri, v veselju in žalosti sta neločljiva prijatelja.

Roko v roki sta hodila jeseni po vrtu in pobirala jabolka. Spomladi in poleti pa sta skupno tekala za metulji, se lovila po tratih ali nabirala cvetic. In tiste dni ni imela gospodična kam devati cvetic, toliko sta jih nanesla Dita in Jožek.

Po tudi v težkih dneh sta naša znanca dobra prijatelja.

Nemalokrat že je Dita obvarovala Joška mamine hude šibe. Tako lepo zna prositi Bregovo mamo, da mora odnehati. Če je pa huje, tedaj zgrabi Joška za roko in zbeži z njim na vas. Kadar se pa nikakor ni mogoče rešiti, tedaj pomaga Dita Jošku — jokati. Vpijeta in tulita tako, kakor bi ju kdo drl. V takih slučajih ne ve Bregova mama, ali naj se jezi ali smeje...

Jožek je pa Diti tudi hvaležen za njeno zvesto prijateljstvo. Vedno jo spremlja. Najlepše jabolko gotovo prinese njej. Kadar dobi maslenega kruha ali drugih slaščic, tedaj prihrani kosček tudi Diti.

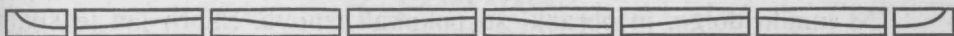
Nekega večera je bilo. Črna tema je že legla na zemljo. Dite pa ni bilo nikjer. Skrbna Možetova mama je prihitela k Bregovim, toda Dite ni bilo tam. Tudi Joška ni bilo nikjer.

Kam sta zašla mala nagajivca? Skoro pol vasi se je zbralo, in vsi smo iskali. Po dolgem iskanju in klicanju smo ju našli v šolski drvarnici. Sedela sta v kotu, pokrita s staro vrečo. Komaj smo ju spravili na svobodo. Rekla sta, da sta videla črnega moža z velikim črnim mačkom in sta se mu skrila.

Videla sta namreč dimnikarja, ki pride parkrat na leto v vas.

Bregova mama je vzela v naročje Joška, Možetova pa Dito. Drugače bi ju ne spravili domov.

Taka je ta nagajivka Dita, a vsi jo imamo radi.

CVETKO GORJANČEV:

Pri slikarju.

meli smo velike počitnice.

V moji sobici je slonela na stojalu deska s platnom, na katero sem slikal — Rezika je uganila, da je taka kakor šolska tabla — na steni zraven pa je visela, če nisem delal, paleta, vsa pisana od suhih barv.

Zdajpazdaj je pritekla pod mojim oknom razposajena dečad z glasnim smehom.

»Jej, otroci, Jože riše!« je vzkliknil na cesti začuden Smoletov Jože in obrnil glavico po strani, kakor bi bil ponosen, da je tako brihtno potuhtal. Deca je hipoma utihnila. Začutil sem, da leze na klop pod mojim oknom, da bi pogledala v sobico.

»Hov!« sem jo splašil, da je zbežala stran in se zasmejala kakor v zadregi.

»Pa sem le videla, kaj riše!« je na glas zatrjevalo Skindrovo Mice.

»Saj nisi res!« je ugovarjala naša Tončka.

»I, pa sem!«

»Pa povej!«

»Pa nečem.«

»Ko ne veš! Povej samo meni natihem!«

»Povej, povej nam vsem, lepo natihem, saj ne bo slišal Jože.«

Stopili so v krog okolo nje, objeli so se eden drugega za vrat, in ona je s tehtnim poudarkom izdala tajnost: »Prav takega fantka kakor je — Cvelbarjev Janezek!«

Razpustili so se iz objema, se vsi zasmejali, ploskali z rokami in klicali: »Saj vemo, Janezka rišeš, Janezka!«

»Jože, kaj res rišeš mene?« je vprašal Janezek skoro boječe.

»Ne. Pa bi rad, da bi te?«

»Bi.«

»Čakaj, te bom jutri popoldan, če boš priden, le kokoši zavračaj iz Kičkove ajde!«

»Bom!« —

Drugo popoldne je že stal v moji delavnici Janezek, ves opletan z rožami, žarečih oči, rdeč po licih kot potonika — res, kakor poosebljena mladost.

Naredil sem v par potezah z oljem na platnu obris. Janez se ni ganil kot mrtev kip. A hkratu so vzrasle ob obeh oknih kodrolase glavice dece. Oči so se jim svetile, krog ust jim je šlo na pritajen nasmeh in sapo so pridrževali. Janezek se je okrenil proti njim:

»Poglej jih, ne dado miru!«

»Proč!« sem velel, da so se razbežali.

Ni minilo dolgo, in obrazki so pokukali iznova. Skoro jim je sijala iz oči lahna zavist zaradi Janezkove časti. Ko sem jih iznova spodil, da bi se mi Janezek preveč ne oživil, so postali pod oknom in se posvetovali.

»Kaj mislite, da bo podoba potlej Janezkova?« je dvomil Smoletov Jože, glavico držeč tehtno po strani.

»Čigava pa. Obesil jo bo v hišo v kot pod oltarček,« je določevala naša Tončka. »Potlej mu bom pa rekla še jaz in bo narisal še mene; če je Janezka, bo gotovo tudi mene še bolj. Mi boš dala ti, Mančka, eno pisano georgino, ko me bo risal?«

Čudno so se nabrali tedaj vsem obrazi, kakor bi jo zavidali.

»In jaz ga tudi poprosim!«

»In jaz tudi!« je šlo od enega do drugega...

Tedaj sem pa jaz že stisnil na belo porcelanasto paletu pestrih barv in jih mešal s čopičem. Janezek je radovedno iztegnil vratek, če bom vzel najlepšo ali ne. Bil mu je gotovo pogodu, ker ga je spet takoj stisnil nazaj.

Kar hipoma pa mu je začela glavica kloniti, oči so se čudno širile, kar zmanjkalo mu je pod obrvmi gorenjih trepalnic, oči so se mu obrnile, da sem videl samo belo. Janezek mi je — zadremal.

»Janez!«

Stresnil se je, kot bi ga polil z mrzlo vodo.

»Boš spal? Če boš, te ne morem risati.«

Vzravnal se je in se hotel junaško boriti proti tako hudemu sovražniku, ki mu je pretil, da mu vzame podobo.

A ni šlo dolgo. Spet je zakimal. Mene je skoro vznevoljilo: platno, barve in vse skupaj nič! A da bi bilo z mojim junakom kaj, sem obupal.

»Le pojdi!« sem ga odslovil.

Obrnil se je, odšel, še pogledal me ni.

»Si že narisana?« so ga pozdravili tovariši in tovarišice.

Ni odgovoril.

Hitro so splezali k oknu na klop.

»Pokaži Janeza!«

Pokazal sem par lis na platnu.

»To je Janez? Jej, pa ni tak! Janez, saj nisi tak!«

»Ni tak?« sem kakor začudeno vprašal jaz.

»O, ni ne tak!«

»Daj sedaj pa mene,« je povzela Tončka.

»Ali tudi ti ne boš taka.«

»Ne?« se je začudila.

Odšli so tiho, meni pa je bilo nekako pritajeno hudo, kaj vem, zakaj.

Tisto platno leži sedaj v miru za pečjo, nihče več se ne pride »fotografirat«, jaz pa tudi ne povabim izmed dece nikogar več, prav gotovo nikoli.

O pravljici.

*Pomladna noč, kako te ljubim,
ko v tebi tisoč zvezd iskri —
na zlati nitki čez vso zemljo
božanska pravljica visi.*

*Počasi se ta nitka trga
kot se jetnika trda vez —
oj, koliko pomladi mine,
da se pretrga nam zares.*

*Tedaj na svetu ona vstane
kot med domačimi jetnik —
a meni vstane v srcu slutnja
nekdanjih lepih mladih slik ...*

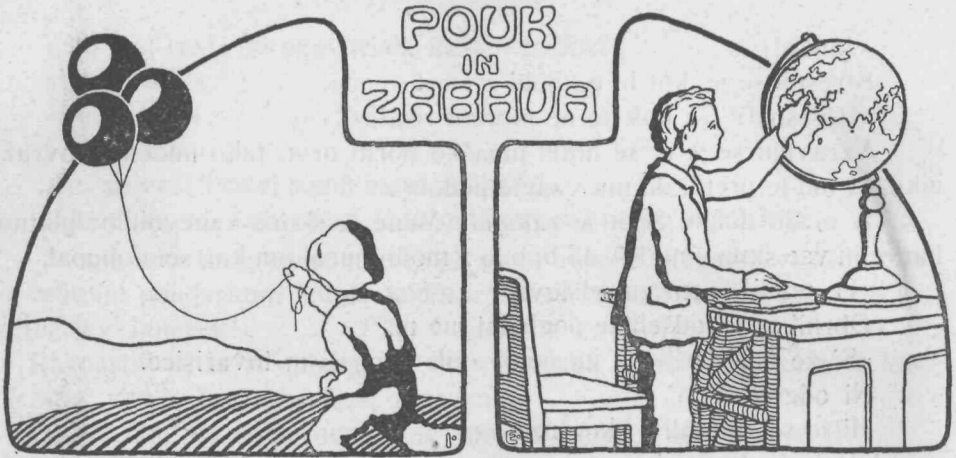
Tone Rakovečan.

Fantovska pesem.

*Pred nami so strmine, hrib,
pred nami temna noč;
a mi gremo naprej — naprej,
naprej gremo pojoč!*

*Ker mi vemo, da tam leži
za hribi ravna plan,
da nam prisveti za nočjo
prelepi jasni dan.*

Branko Brankovič

POUK IN ZABAVA

Zastavica v podobah.

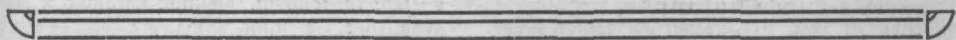
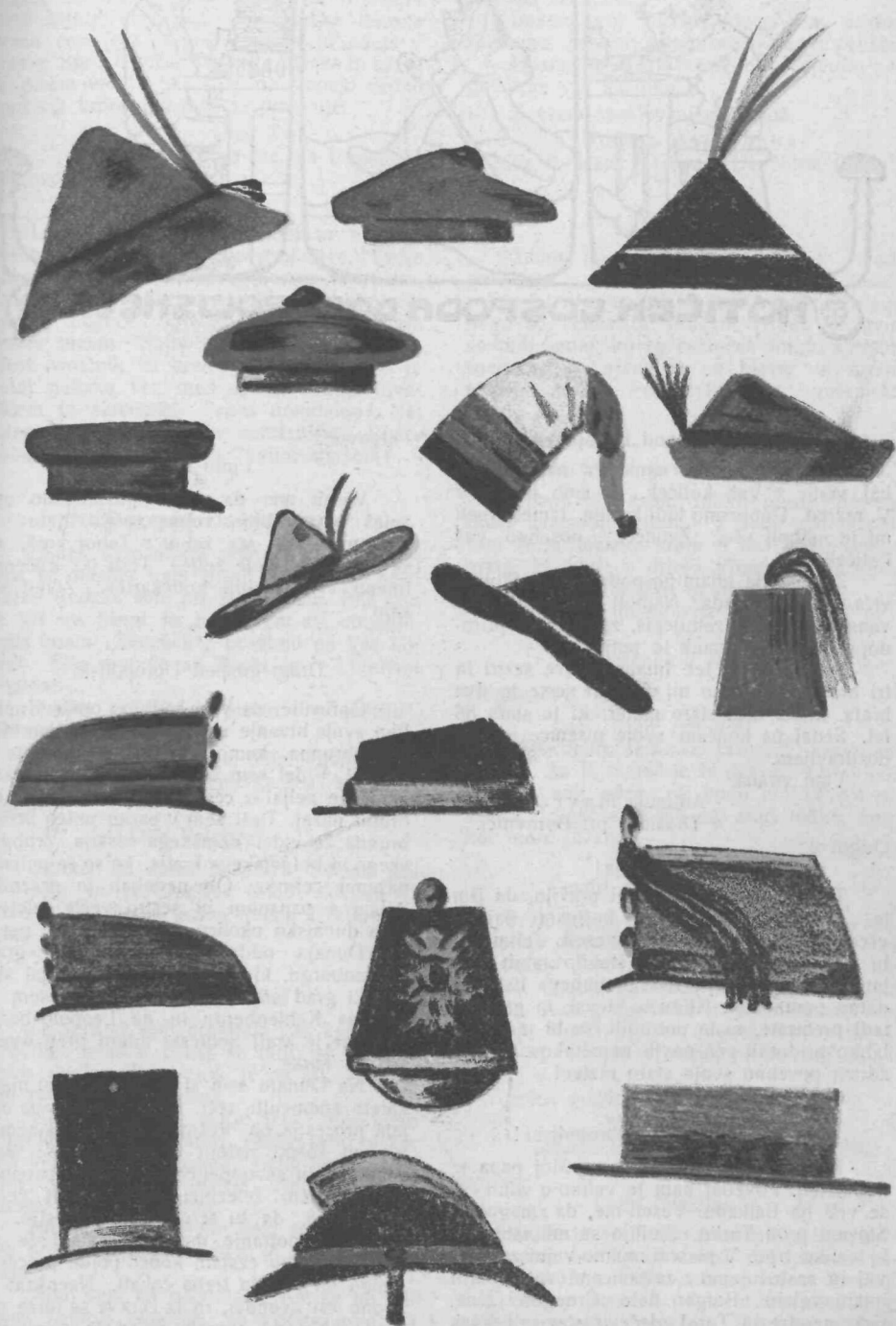
Priobčil G. Stupar.

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Biti slovenske krvi — bodi Slovencu ponos!
Kdor zaničuje se sam — podlaga je tujčevi peti!

Mladi risar.
Priobčil Fran Zagorc.

KOTIČEK GOSPODA DOROPOLJSKEGA

Velečnenjeni gospod Doropoljski!

Tudi jaz sem se namenila napisati nekaj vrstic v Vaš kotiček. V šolo hodim v V. razred. Dobivamo tudi knjige. Izmed. vseh mi je najbolj všeč „Zvonček“, posebno Vaš kotiček.

Za učitelja imam gospoda Josipa Stojkoviča. Učim se rada. Najbolj me veseli slovensko, nemško, zemljepis, zgodovina, priropis, krščanski nauk in petje.

Stara sem 11 let. Imam še dve sestri in tri brate. Umrle so mi že štiri seste in dva brata. Imam tudi staro mater, ki je stara 88 let. Sedaj pa končam svoje pisemce in Vas pozdravljam.

Vam vdana

Antonija Mavčeva,
v Draščah pri Borovnici.

Odgovor:

Ljuba Antonija!

Tudi Ti si ena tistih, ki pravijo, da jim je „Zvonček“ med vsemi knjigami najbolj všeč. Gotovo to tudi mene veseli. Želim, da bi se s tekočim letom število takih prijateljev in prijateljic našega ljubega lista izdatno pomnožilo. Ko bi se vi vsi, ki ga tako radi prebirate, malo potrudili, pa bi mu prav lahko pridobili več novih naročnikov. — Pozdravi posebno svojo staro mater!

*

Spoštovani gospod Doropoljski!

Danes Vam prvič pišem. Moj papa je nadučitelj. Povedal nam je veliko o vojni, ki se vrši na Balkanu. Veseli me, da zmagojuje Slovani proti Turku. Smilijo se mi ranjenci, ki veliko trpe. V pisarni imamo vojni zemljevid in zasledujemo z zastavicami vojno. Srbi imajo zelene, Bolgari bele, Črnogorci črne, Grki modre in Turki rdeče zastavice. Vsak dan premaknemo katero. Da bi le pošteno nabili Turke. Živeli Slovani!

Priporoča se Vam vdani

Lado Bohinec,
učencec III. razr. v Cerkljah na Dolenjskem.

Odgovor:

Ljubi Lado!

Veseli me, da s tako pozornostjo opazuješ osvobodilno vojno naših bratov na Balkanu. Tudi jaz želim s Teboj vred, naj se izpolnijo Tvoje želje! Tudi jaz kličem v imenu vseh svojih koticarjev: Živeli Slovani!

*

Dragi gospod Doropoljski!

Oprostite, da Vam tudi jaz opišem nekoliko svoje bivanje na Dunaju. Stanujem blizu Schönbrunna, kamor hodim navadno na izprehod. Videl sem že večkrat našega cesarja, ko se je peljal iz cesarskega dvorca v Schönbrunn nazaj. Tudi sem v parku poleg Schönbrunna že videl nemškega cesarja, črnogorskega in bolgarskega kralja, ko so se peljali k našemu cesarju. Ob nedeljah in praznikih delam s papanom in sestro večje izlete v lepo dunajsko okolico. Bil sem že v pet ur od Dunaja oddaljenem cesarskem gradu Laksenburg, kjer mi je posebno ugajal stari viteški grad sredi jezerca. Večkrat sem bil tudi na Kahlenbergu in na Leopoldsbergu, odkoder je kralj Sobieski udaril pred dvesto leti na Turke.

Na Dunaju sem si že tudi ogledal marsikatero znamenite reči. Najbolj mi je pa ugajala procesija ob Rešnjem telesu, ki sem jo v svoji šolski nalogi opisal tako-le: Rano vstanem in se odpeljem s svojim papanom po električni železnici proti stolni cerkvi sv. Stefana, da bi si ogledal procesijo. Ko pridem v notranje mesto, je stalo že vse polno ljudi ob cestah, koder pojde procesija. Dolgo mi je bilo treba čakati. Naenkrat zazvone vsi zvonovi, in iz cerkve se bliža procesija. Najprej stopajo otroci iz sirotiščnic, za njimi zastavonosi, duhovniki in menihi, dalje za njimi stopajo visoki uradniki, ministri in generali v uniformah, bleščečih se v zlatu in redovih, slednjič kardinal z Najsvetejšim. Za njim stopa prestolonaslednik

Franc Ferdinand z drugimi nadvojvodi. Naenkrat zadone pozavne; na iskrih konjih jezdi najprej avstrijska, nato ogrska telesna straža cesarjeva. Ogrska straža je odeta v krasne tigrove kože. Tolikega bleska in krasu še nisem videl. Še sedaj mi stopajo vedno pred oči krasne postave iz procesije.

Uroš Žun,
učenec III. a raz. na Dunaju.

Odgovor:

Dragi Uroš!

Lepo si nam opisal Dunaj in njegove posebnosti ter lepo njegovo okolico. Tvoje ljubo pismence pač v mnogoterem „Zvončkovem“ bralcu zbudi hrepenenje, da bi bilo tudi njemu mogoče, ogledati si cesarsko naše stolno mesto. Najbolj pa me veseli, da si zvest naročnik in bralec „Zvončkov“, ki je sedaj nekaka vez med novim Tvojim bivališčem in slovensko Tvojo domovino! Naj ostane ta vez stalna in nerazrušna! Rodoljubne pozdrave Tebi in Tvojim staršem!

*

Dragi gospod Doropoljski!

Danes Vam pišem prvo pismo! Večkrat sem že mislila Vam pisati. Hodim v šesti razred ljudske šole pri Št. Tomažu. Bila sem že pri sv. birmi in pri prvem sv. obhajilu. Rada čitam „Zvonček“, posebno pa Vaš kotichek. Bila sem že na Bledu in v Ljubljani s tatam.

Prosim, objavite to pismo v „Zvončku“. Ali smem še kaj pisati?

Z vsem spoštovanjem Vam vdana
Valerija Fučkova.

Odgovor:

Ljuba Valerija!

Seveda mi smeš še pisati, ampak piši — lepše in pravilnejše! (Med oklepaji Ti povem, da pišemo lastna imena z veliko začetno črko!)

*

Blagorodni gospod!

Že večkrat sem prebirala Vaš kotichek in si očitajete mislila, zakaj si tudi jaz ne bi z Vami dopisovala. Vzrok je pa bil, da sem dan za dnevom odlašala.

V Gorico hodim tretje leto, obiskujem drugi licej v „Notre Dame“. Poprej sem obiskovala v Ljubljani 4. razred. Učim se francoščine, laščine in nemščine. Najbolj me pa veselita klavir in violina.

Tudi zemljepisje me jako zanima, zato Vas prosim pojasnila, katera je največja reka sveta!

Sedaj sem na počitnicah. Kar se mi zdi doma najbolj ponosno, so visoke gore, ki mogočno kipe v nebo.

Papa je kupil dva avtomobila. Enega smo pa že imeli.

Imamo svoj vrtiček, ki ga prav pridno zalivamo. Zasejale smo razne cvetke in zelišča.

Upam, da me razveselite s cenjenim odgovorom v I. številki.

Z vsem spoštovanjem vdana
Zdenka Majdičeva,
učenka II. liceja v Gorici „De Notre Dame“.

Odgovor:

Ljuba Zdenka!

Točno izvršujem Tvojo željo in Ti odgovarjam v I. številki. — Res, Tvoje rodno mesto Kranj nima nič lepšega in ponosnejšega nego so veličastni velikani. Kako slikoviti so tudi sedaj, ko so čezinčez pokriti z belim snegom, po njem se pa bleste in igrajo solnčni žarki! Pozdravljam te, gorenjska stran! . . .

*

Velecenjeni gospod Doropoljski!

Upam, da znam toliko pisati, da me boste razumeli. Hodim v šolo v II. razred. Star bom meseca julija 8 let. Imam enega brata, ki hodi v drugo gimnazijo. Najbolj me pa veseli računati in peti.

Šrčno Vas pozdravlja Vaš

Marijan Rus,
učenec II. razreda v Kranju.

Odgovor:

Ljubi Marijan!

Prav dobro sem Te razumel, kar si mi napisal. Za II. razred je že dovolj. Kadar boš večji in bolj učen, pa bodo tudi Tvoja pismenca drugačna. Vsak naj stori toliko, kolikor more in zna!

*

Čestiti gospod Doropoljski!

Prvič pišem danes pismo. Učim se rad. Gospoda učitelja Ivana Petriča imam rad. Vaš „Zvonček“ jako rad berem in sem njegov naročnik. Čitamo ga v šoli vsak torek in vsako soboto. Tudi gospoda kateheta imam rad. Moj papa je vinski trgovec in gostilničar v Spodnji Šiški. Prosim vljudno, pridite kaj kmalu k nam v šolo!

Šrčne pozdrave Vam pošilja

Miroslav Stepič,
učenec III. razreda v Spodnji Šiški.

Odgovor:

Ljubi Miroslav!

Vidiš, to je moška beseda: in sem njegov naročnik! Ko bi le vsak naš kotichek zapisal tako! — Čujem, da so šolo v Spodnji Šiški sedaj povečali. Res si bo treba lepo zgradbo o priliki ogledati. Pozdravi svojega vrlega gospoda učitelja!

V štirinajsto leto.

Naš ljubi „Zvonček“, slovenski mladini najdražji prijatelj in zabavnik, začenja z današnjo številko svoj štirinajsti letnik. Tudi ta letnik začenjamo z veselo nado, da nam bo mogoče v tem letu pravtako kakor doslej služiti slovenski mladini, ki ji je naš list namenjen.

Od vseh strani nam dohajajo priznanja, da zvesto izpolnujemo svojo nalogo. Prijatelji nam pišejo, da se naš list po vsebini in obliki temeljito razlikuje od drugih mladinskih listov, da je naša mladina z njim zadovoljna, da je naš „Zvonček“ postal takorekoč del vesele mladosti, ki si je brez njega ne moremo več predstavljati v nje cvetoči popolnosti.

Taka priznanja nas sicer vesele, ampak samo s tem nismo zadovoljni. Rajši kakor hvalne besede bi imeli še enkrat toliko naročnikov, kolikor jih štejemo danes. Žalostno je, da je še toliko in toliko slovenskih rodovin, toliko in toliko slovenskih šol, ki ne poznajo „Zvončka“. Kje je zavednost, kje je dejanjska ljubezen do slovenske mladine? Dolžnost vseh naših dosedanjih prijateljev je, da poskrbe za čim največje razširjenje našega lista. Ob tako izdatno pomnoženi podpori nam bo lahko izpopolniti list v vsakem pogledu. Slovencev nas je poldrugi milijon. To naše število zmore pač toliko zavednih rodoljubov, ki lahko dajo listu svoje mladine trdno gmotno podlago. Zavedati se moramo, da je mladina bodočnost naroda, zato pa moramo mladino vzgojiti v kreposti in značajnosti.

Vsebinsko ostane letošnji letnik sličen svojim prednikom. Založili smo se z raznovrstnim gradivom, ki ga bodo tekom leta izpopolnjevali in dopolnjevali naši zvesti sotrudniki.

Uredništvo in upravnništvo.